

Отримано: 05 листопада 2018 р.

Прорецензовано: 15 листопада 2018 р.

Прийнято до друку: 21 листопада 2018 р.

e-mail: huzela1996@ukr.net

DOI: 10.25264/2311-5149-2018-11(39)-115-121

Гузела І. А. Теоретико-методичні підходи до аналізу фінансових результатів діяльності страховиків України. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»* : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, грудень 2018. № 11(39). С. 115–121.

УДК 332.122

JEL Classification: G 22

Гузела Ірина Анатоліївна,*аспірант кафедри податків та фіскальної політики, Тернопільський національний економічний університет*

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИКІВ УКРАЇНИ

Визначено інформаційно-методологічні проблеми функціонування страхового ринку України та запропоновано комплексну методіку для аналізу фінансових результатів діяльності страховиків. Проаналізовано динаміку формування фінансових результатів страхових компаній України, визначено чинники, що визначають основні тенденції їх результативності. Окреслено напрями вдосконалення чинної системи оподаткування страхової діяльності з метою збалансування інтересів держави та страховиків.

Ключові слова: фінансові результати, страховий ринок, страхова діяльність, система оподаткування, страхові компанії.

Гузела Ирина Анатольевна,*аспірант кафедри налогов и фискальной политики, Тернопольский национальный экономический университет*

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К АНАЛИЗУ ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТРАХОВЩИКОВ УКРАИНЫ

Определены информационно-методологические проблемы функционирования страхового рынка Украины и предложена комплексная методика для анализа финансовых результатов деятельности страховщиков. Проанализирована динамика формирования финансовых результатов страховых компаний Украины, определены факторы, определяющие основные тенденции их результативности. Определены направления совершенствования действующей системы налогообложения страховой деятельности с целью сбалансирования интересов государства и страховщиков.

Ключевые слова: финансовые результаты, страховой рынок, страховая деятельность, система налогообложения, страховые компании.

Iryna Huzela,*Post-graduate student at the Department of Taxes and Fiscal Policy Ternopil National Economic University*

THEORETICAL-METHODICAL APPROACHES TO THE ANALYSIS OF FINANCIAL RESULTS OF INSURERS ACTIVITY IN UKRAINE

The informational and methodological problems of the insurance market functioning in Ukraine are identified and a comprehensive method for analyzing the financial results of the insurers activity is offered. The dynamics of insurance companies' financial results formation in Ukraine is analyzed, factors determining the main tendencies of their effectiveness are determined. The directions for the improvement of the existing insurance activity taxation system are outlined with the aim of balancing interests of the state and insurers.

Nowadays the Ukrainian insurance market is characterized by a number of negative trends that require immediate change. Among them: low level of insurance companies' capitalization, loss-making insurance activity, double taxation of insurers, ineffective investment activity, underdeveloped insurance culture, high level of insurance payments, non-fulfillment of insurance obligations, etc. Such negative aspects make it impossible to reflect the realities of the insurers effectiveness and trends in terms of effective regulation of processes in the market, reduce the degree of transparency and competitiveness of the insurance market, impede the provision of effective insurance protection.

The problem of domestic insurance market formation and its modern trends development requires a thorough and high-quality analysis of the main processes effectiveness, taking into account the methodology of financial results formation by types of activities of insurance companies and their application in practical terms.

Key words: financial results, insurance market, insurance activity, taxation system, insurance companies.

Постановка проблеми. В умовах розвитку ринкових засад господарювання в Україні зростає потреба у формуванні повноцінного та дієвого страхового ринку, спроможного забезпечити захист інтересів учасників страхових процесів та мінімізувати ризики їх діяльності внаслідок настання непередбачуваних ситуацій, що сприятиме фінансовій стабільності та соціально-економічному процвітання держави.

Важливим критерієм ефективного розвитку страхового ринку є формування позитивних фінансових результатів діяльності страховиків, що можливе за наявності в них достатнього обсягу капіталу та своєчасного в повному обсязі виконання страхових зобов'язань, раціонального вкладення тимчасово вільних коштів у фінансові активи, забезпечення фінансової стійкості та підтримання постійної платоспроможності. Відтак, із метою дослідження сучасних тенденцій вітчизняного страхового ринку необхідним є проведення ґрунтовного аналізу фінансових результатів за всіма видами діяльності страховиків, що дасть змогу їм приймати обґрунтовані фінансові рішення стосовно розв'язання основних проблем та окреслення перспектив розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми функціонування страхового ринку та його державного регулювання досліджували такі зарубіжні й вітчизняні вчені, як В. Базилевич, К. Воблий, О. Гвозденко, В. Гомелля, Ю. Євченко, О. Залетов, О. Козьменко, В. Навроцький, С. Осадець, Д. Фарні, Д. Фурман, Д. Хемптон, В. Шахов, Г. Шершеневич, Л. Ширінян, Я. Шумелда, Р. Юлдашев та інші. Теоретико-методичним засадам фінансової діяльності на страховому ринку присвятили праці О. Барановський, Н. Бразілій, Н. Внукова, О. Гаманкова, Т. Говорушко, О. Кнейслер С. Осадець, Р. Острроверха, Н. Ткаченко, О. Шинкаренко, Р. Юлдашев. Віддаючи належне напрацюванням науковців, подальшого дослідження й вирішення потребують проблеми формування позитивних фінансових результатів діяльності страховиків та їх інформативного висвітлення в контексті застосування методики комплексного аналізу системи основних показників.

Метою статті є дослідити проблематику досягнення результативності страхових компаній та окреслити теоретико-методичні підходи до оцінки показників, що її характеризують, задля підвищення ефективності функціонування страхового ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах сучасних викликів та загроз страховий ринок України характеризується низкою негативних тенденцій, що потребують негайних змін. Серед них: низький рівень капіталізації страхових компаній, збитковість страхової діяльності, подвійне оподаткування страховиків, неефективна інвестиційна діяльність, нерозвинута страхова культура, високий рівень страхових виплат, невиконання страхових зобов'язань тощо. Важливою проблемою функціонування страхового ринку є його недосконале інформаційне забезпечення аналізу результативності бізнес-процесів на ньому, що пояснюється, по-перше, відсутністю єдиної статистичної бази, побудованої на спільній методології структурування фінансових результатів, по-друге, обмеженою статистичною інформацією, по-третє, відсутністю комплексного підходу до оцінки фінансових результатів діяльності страхових компаній. Такі негативні аспекти унеможливають відображення реалій результативності страховиків та тенденцій ефективного регулювання процесів на ринку, знижують ступінь прозорості та конкурентоспроможності страхового ринку, перешкоджають забезпеченню ефективного страхового захисту.

Так, аналіз фінансових результатів діяльності страховиків ускладнюється внаслідок одночасного формування декількох форм фінансової звітності про їх доходи й витрати, які відрізняються між собою за основними показниками. Інформація про доходи, витрати та фінансові результати страховиків наведена в таких формах фінансової звітності, як Форма № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» для кожного окремого страховика, консолідована спеціалізована звітність «Звіт про доходи і витрати страховика», що формує Нацкомфінпослуг [1; 2]. При цьому показники в кожній із форм фінансової звітності є різними, що створює певні неузгодженості їх інформативного відображення.

Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» у формі № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», яка є загальноприйнятою для всіх суб'єктів господарювання, наведено показники, які не відповідають за назвою страховому законодавству, не висвітлюють усієї специфіки страхової діяльності та не деталізують інші види діяльності страхових компаній. Зокрема, у звіті мають місце такі показники, як премії підписані, валова сума; чисті понесені збитки за страховими виплатами. При цьому відсутні показники валових (чистих) страхових премій, валових (чистих) страхових виплат, немає розмежування страхової діяльності з видів страхування життя та страхувань інших, ніж страхування життя.

У фінансовій звітності Нацкомфінпослуг детально відображено основні показники діяльності страхових компаній, а саме: доходи (дохід від реалізації послуг з видів страхування, інших, ніж страхування життя, дохід від реалізації послуг зі страхування життя, дохід від надання послуг для інших страховиків та інших послуг, інші операційні доходи, інші та надзвичайні доходи, фінансові доходи та інші доходи), витрати (страхові виплати і страхові відшкодування та викупні суми, операційні витрати, інші та надзвичайні витрати, фінансові витрати та інші витрати), фінансові результати звичайної діяльності та надзвичайних подій до оподаткування (результат від основної діяльності, результат фінансових опера-

цій, результат від іншої звичайної діяльності, результат надзвичайних подій), податки на прибуток від звичайної діяльності та на прибуток від надзвичайних подій, чистий прибуток/збиток.

Однак у цій формі звітності, як і в попередній, немає чіткого розмежування видів звичайної (страхової, інвестиційної, фінансової) діяльності страховика та формування доходів і здійснення витрат за ними, що ускладнює процес реального відображення фінансових результатів бізнес-процесів на страховому ринку. Не виокремлено статті доходів, витрат та фінансових результатів страховиків від інвестиційної діяльності, при цьому окремі такі складові характеризують результати фінансових операцій, зокрема, це проценти від розміщення тимчасово вільних коштів на банківських депозитах; отримані дивіденди за акціями; доходи від вкладення коштів в облігації, державних цінних паперах тощо. Водночас як приклад, дивіденди на акції, виплачені страховою компанією, проценти за кредитами, доходи за фінансовою орендою формують фінансові результати від фінансової діяльності, що призводять до змін розміру і складу власного та позикового капіталів страховика. Не зрозуміло, чому суми інвестиційного доходу, одержаного страховиком від розміщення коштів резервів страхування життя, що належить страховику, виокремлено як складову формування його інших операційних доходів.

Крім того, у спеціалізованій фінансовій звітності Нацкомфінпослуг збережено показники за доходами, втратами і фінансовими результатами від надзвичайної діяльності (надзвичайних подій), які вже не формуються та не відображаються у формах фінансової звітності.

Складність побудови єдиної методики аналізу фінансових результатів страховиків пояснюється наявністю значної кількості показників, що характеризують окремі аспекти їх фінансово-господарської діяльності та досить часто без врахування головної особливості страхування, за якою страхові компанії спершу акумулюють кошти від надходження страхових премій від страхувальника, формуючи страхові резерви, і лише згодом при настанні страхових випадків здійснюють витрати у вигляді страхових виплат. При цьому важливо зазначити, що страхові надходження трансформуються в доходи тільки після закінчення дії страхового договору, а до того залишаються залученими коштами від страхувальників, які можуть бути їм повернуті у формі виплати страхового відшкодування в разі настанні страхових подій. Така специфіка страхової діяльності дозволяє страховикам упродовж терміну дії договору страхування використовувати страхові премії як тимчасово вільні кошти та розміщувати їх в активах із метою отримання додаткових доходів та прибутку. Як правило, позитивний результат від інвестиційної та фінансової діяльності поряд із негативним результатом від страхової діяльності забезпечує можливість отримання чистого прибутку страховика. Крім того, при наявності значної кількості показників не сформовано цілісної системи показників для аналізу результативності бізнес-процесів на страховому ринку.

Ми погоджуємося з О. М. Шинкаренко, Н. М. Бразілій, що «ефективне управління страховою компанією потребує системного підходу до економічного аналізу господарської діяльності на базі аналітичних і синтетичних показників оцінки результатів роботи страховика. Розроблена на основі узагальнення та систематизації наукових підходів до аналізу результатів діяльності страхових компаній модель дозволить об'єктивно оцінити функціонування страхової компанії, виявити її можливості та проблеми» [3, с. 171]. Вважаємо, що оцінку ефективності діяльності на страховому ринку необхідно здійснювати за допомогою методики комплексного аналізу в контексті систематизації основних показників, що визначають динаміку доходів, витрат, фінансових результатів за усіма видами діяльності страховика, застосовуючи певні критерії (табл. 1).

Таблиця 1

Методика комплексного аналізу фінансових результатів діяльності страховиків в Україні*

Критерії	Показники
	Фінансові результати від операційної діяльності:
<i>доходи від операційної (страхової та іншої операційної) діяльності</i>	1) кількість укладених договорів із видів страхування інших, ніж страхування життя, та з видів страхування життя; 2) динаміка валових (чистих) страхових премій із видів страхування інших, ніж страхування життя; 3) динаміка валових (чистих) страхових премій із видів страхування життя; 4) динаміка доходу від реалізації послуг із видів страхування інших, ніж страхування життя; 5) динаміка доходу від реалізації послуг із видів страхування життя; 6) динаміка доходу від надання послуг для інших страховиків та інших послуг (виконання робіт); 7) динаміка доходів від іншої операційної діяльності.
<i>витрати на здійснення операційної (страхової та іншої операційної) діяльності</i>	1) динаміка валових страхових виплат та відшкодувань; 2) динаміка виплати викупних сум; 3) рівень валових (чистих) страхових виплат із видів страхування інших, ніж страхування життя; 4) рівень валових (чистих) страхових виплат із видів страхування життя; 5) динаміка витрат на обслуговування процесу страхування і перестраховування; 6) динаміка витрат від іншої операційної діяльності.

Продовження Таблиці 1

<i>фінансовий результат від операційної (страхової та іншої операційної) діяльності</i>	1) динаміка фінансових результатів від операційної (страхової та іншої операційної) діяльності до оподаткування; 2) оцінка впливу чинників на фінансові результати від операційної (страхової та іншої операційної) діяльності до оподаткування; 3) оподаткування валових доходів та фінансових результатів від операційної (страхової та іншої операційної) діяльності; 4) оцінка рентабельності операційної (страхової та іншої операційної) діяльності.
Фінансові результати від інвестиційної та фінансової діяльності:	
<i>доходи, витрати і фінансові результати за інвестиційною діяльністю</i>	1) динаміка доходів від розміщення тимчасово вільних коштів (власного капіталу та страхових резервів) у різних видах активів; 2) динаміка витрат на здійснення інвестиційної й фінансової діяльності; 3) динаміка фінансових результатів від інвестиційної діяльності та фінансових операцій; 4) оподаткування результатів від інвестиційної діяльності та фінансових операцій; 5) оцінка фінансових та інвестиційних ризиків; 6) оцінка рентабельності інвестиційної та фінансової діяльності.
Фінансові результати від іншої звичайної діяльності:	
<i>доходи, витрати та фінансові результати за іншою звичайною діяльністю</i>	1) динаміка доходів від іншої звичайної діяльності; 2) динаміка витрат на іншу звичайну діяльність; 3) динаміка фінансових результатів від іншої звичайної діяльності; 4) оподаткування іншої звичайної діяльності.
Формування чистого фінансового результату страховика:	
<i>Чистий прибуток/збиток</i>	1) динаміка чистого прибутку/збитку; 2) оцінка чинників впливу на чистий фінансовий результат діяльності; 3) динаміка показників рентабельності діяльності.

*Власна розробка автора.

Застосовуючи власну методику аналізу фінансових результатів діяльності страховиків, проаналізуємо основні її складові та ключові показники з метою виявлення проблем й окреслення перспектив ефективного господарювання страхових компаній в Україні (табл. 2).

Таблиця 2

**Динаміка доходів, витрат та фінансових результатів діяльності страховиків України
впродовж 2011–2017 рр., млн. грн.***

Показники	Роки						
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Доходи від операційної (страхової та іншої операційної) діяльності	22660,0	25712,1	26967,3	26829,7	37753,5	28759,1	31324,5
Витрати на здійснення операційної (страхової та іншої операційної) діяльності	19156,5	19462,8	20219,4	22025,1	36698,3	28706,5	31195,9
Фінансові результати від операційної (страхової та іншої операційної) діяльності до оподаткування	3509,5	6249,3	6747,9	2957,6	1055,2	52,6	28,6
Доходи від розміщення тимчасово вільних коштів та фінансових операцій	1214,6	1583,1	1600,0	1835,7	1727,2	2021,5	2004,2
Витрати на здійснення інвестиційної й фінансової діяльності	373,6	347,7	269,6	564,6	355,9	188,5	164,3
Фінансові результати від інвестиційної та фінансової діяльності до оподаткування	841,0	1235,4	1330,4	1271,1	1371,3	1833,0	1839,9
Фінансові результати від іншої звичайної діяльності (надзвичайних подій) до оподаткування	584,4 (-6,6)	-658,8 (-1,6)	-1543,2 (-8,7)	-230,3 (0,0)	-2012,3 (-12,0)	-246,9 (-6,5)	-682,8 (0,0)
Податок на прибуток від звичайної діяльності (надзвичайних подій), т.ч.:	639,4 (1,2)	771,3 (3,4)	807,6 (0,2)	781,5 (2,0)	854,9 (0,0)	942,8 (0,1)	1051,0 (0,0)
Податок на валові доходи від страхової діяльності	366,1	574,7	500,4	436,0	544,4	689,8	845,8
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	4287,7	6049,6	5718,6	3215,1	-452,7	689,3	234,8

*Складено за: [4].

Як свідчать дані табл. 2, упродовж 2011–2017 рр. чистий фінансовий результат господарювання страховиків України формується у вигляді прибутку, за винятком 2015 р., у якому загалом діяльність на

вітчизняному страховому ринку характеризується збитками. При цьому за останні два роки прибуток страховиків суттєво знижується та в 2017 році становить 234,8 млн. грн., що в 25,8 разів менший за його обсяги у 2012 році. Визначимо чинники, що зумовлюють відповідні негативні тенденції на страховому ринку.

Упродовж 2011–2014 рр. у формуванні фінансових результатів від звичайної діяльності страховиків найбільший обсяг займали фінансові результати від операційної діяльності (3509,5–2957,6 млн. грн.), що є очевидним аспектом функціонування вітчизняного страхового ринку, на якому страхова діяльність є основною за відсутності вагомих альтернатив інвестиційної діяльності (див. табл. 2). Проте у 2015–2017 рр. тенденції на страховому ринку змінюються, відповідно до чого у 2015 р. у структурі фінансових результатів страховиків знижуються обсяги фінансових результатів від операційної діяльності (до 1055, 2 млн. грн.) та переважають від’ємні фінансові результати від іншої звичайної діяльності (-2012,3 млн. грн.), що призводить до формування чистого результату у вигляді збитків на страховому ринку. Динаміку результативності страховиків упродовж 2016–2017 рр. визначають обсяги фінансових результатів від інвестиційної та фінансової діяльності, які, незважаючи на збиткову іншу звичайну діяльність та низькі обсяги з незначною тенденцією до зростання фінансових результатів від операційної діяльності, забезпечують страховикам отримання чистого прибутку. Розглянемо основні складові формування фінансових результатів страховиків на ринку.

Фінансові результати від операційної діяльності страховиків загалом зменшуються за 2011–2017 рр. в 19,5 разів нерівномірною динамікою, що зумовлено вищими темпами зростання або нижчими темпами зменшення витрат, ніж доходів, за цією діяльністю. Так, за 2011–2014 рр. доходи від операційної діяльності зростають від 22666,0 млн. грн. до 26829,7 млн. грн. за рахунок збільшення основної їх складової – доходів від реалізації страхових послуг, які займають 65,2% у 2011 р. та 64,5% у 2014 р. – від 14773,5 млн. грн. до 17303,3 млн. грн. (на 17,1%). Проте доходи від операційної діяльності дещо знижуються в обсягах у 2014 р. порівняно з 2013 р. – на 0,5% та зростають у 2015 р. на 40,7%. Найбільшу питому вагу в цих доходах у 2014 р. продовжують займати доходи від реалізації страхових послуг – 64,5%, однак вона зменшується до 49,0% у 2015 р. (рис. 1).

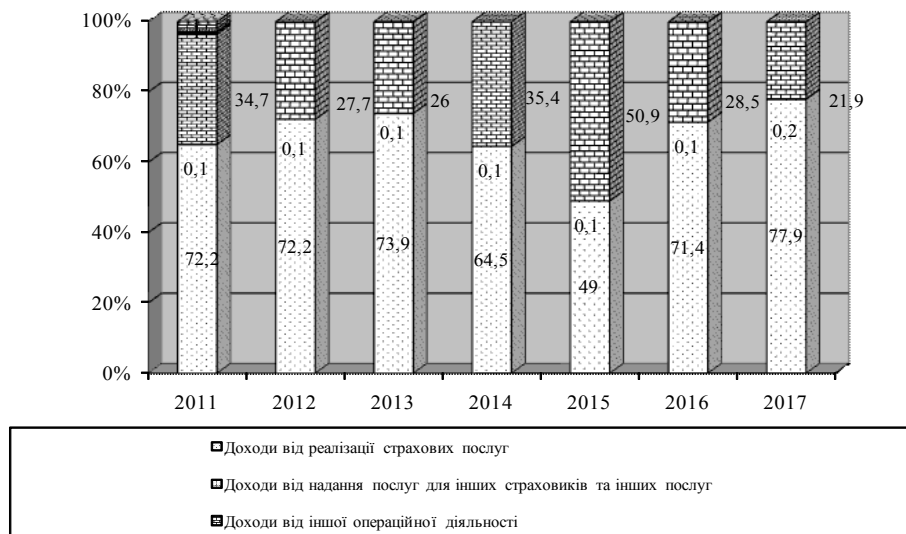

Рис. 1. Динаміка структури доходів від операційної (страхової та іншої операційної) діяльності страховиків України впродовж 2011–2017 рр. [4]

Позитивна динаміка зростання доходів від операційної діяльності страховиків у 2015 р. до 37753,5 млн. грн. зумовлена іншими чинниками, зокрема зростанням обсягів (на 144%) і частки (до 50,8%) доходів від іншої операційної діяльності за 2011–2015 рр. за рахунок збільшення розмірів сум, що повертаються з технічних резервів. Поряд зі зростанням доходів від операційної діяльності зростають високими темпами й витрати за нею. Так, в 2015 р. витрати за операційною діяльністю зростають до 36698,3 млн. грн. порівняно з 2014 р., коли вони сягали 22025,1 млн. грн., та з 2011 р. – 19156,5 млн. грн. Високі темпи нарощування витрат на операційну діяльність у 2015 р. за рахунок витрат від іншої операційної діяльності (на 66,6%), зокрема відрахувань до технічних резервів (на 213,9%), порівняно зі зростанням доходів за цією діяльністю (на 40,7%), зумовили зниження результативності операційної діяльності страховиків на 64,3%.

У 2016 р. знижуються й доходи, і витрати від операційної діяльності страховиків (на 31,3% і 27,8%), при цьому витрати зменшуються нижчими темпами за рахунок зростання страхових виплат й аквізційних витрат, що забезпечує зниження її результативності операційної діяльності до 52,6 млн. грн. Доходи від операційної діяльності в 2016 р. скоротилися внаслідок зменшення доходів від іншої операційної діяльності на 134,5%. Незначне зростання темпів нарощування доходів забезпечило збільшення доходів від операційної діяльності до 128,6 млн. грн. в 2017 р.

Позитивною тенденцією функціонування страхового ринку України є підвищення ефективності інвестиційної та фінансової діяльності страховиків. Так, фінансовий результат за цими видами діяльності зростає від 841 млн. грн. у 2011 р. до 1839,9 млн. грн. у 2017 р. (на 119%), при цьому він перевищував результативність основної діяльності на страховому ринку впродовж останніх трьох років. Фінансові результати за іншою звичайною діяльністю характеризуються збитками, за винятком 2011 р., що в 2015 р. призвело до збиткової діяльності страховиків України.

Безумовно, що окрім фінансових результатів за основними видами діяльності страховиків, на формування їх чистого фінансового результату впливає чинна система оподаткування. Зауважимо, що для страховиків із прийняттям Податкового кодексу України в 2010 році суттєво змінюються засади оподаткування їх страхової діяльності [5]. Упродовж 2011–2016 років страхові компанії в Україні сплачували податок на дохід у розмірі 3% від валових страхових внесків та податок на прибуток від фінансової та іншої діяльності в розмірах: із 2011 р. – 23%; із 2013 р. – 19%; із 2014 р. і донині – 18%. У положеннях Податкового кодексу (із 01.04.2011 р. до 01.01.2013 р.) передбачено порядок оподаткування доходів страховиків зі збереженням подвійного оподаткування страхових (перестраховувальних) премій. Упродовж 2013–2014 рр. у законодавчому документі зроблено зміни, відповідно до яких страхові премії оподатковуються лише один раз при їх надходженні до страховика за ставкою 3%. Однак з 2015 р. знову відбулися зміни в Податковому кодексі, за яких у діяльності страховиків застосовується змішана система оподаткування: за ставкою 18% оподатковується прибуток від страхової діяльності та за ставкою 3% – валові доходи у вигляді страхових премій. Така система оподаткування базується на подвійному оподаткуванні страхової діяльності, що суперечить інтересам страховиків, збільшуючи їх податкове навантаження. Безумовно, такі тенденції оподаткування страхової діяльності негативно впливають на фінансові результати страховиків.

Як бачимо з табл. 2, сума оподаткування валового доходу зменшується в 2013–2014 рр. до 500,4 млн. грн. та 436,0 млн. грн. порівняно з 2012 р., незважаючи на зростання валових страхових премій. Це пояснюється відсутністю подвійного оподаткування цих премій при передачі у перестраховування. Водночас спостерігається тенденція, відповідно до якої в 2015–2017 рр. фінансові результати від операційної діяльності до оподаткування страховиків суттєво скорочуються (1055,2 млн. грн. – 128,6 млн. грн.) внаслідок навмисного завищення операційних витрат із метою зменшення бази оподаткування та ухилення від сплати податку на прибуток.

Загалом вважаємо, що ставка податку на дохід 3% від валових премій є фіскально ефективнішою, адже така система оподаткування є прозорою й забезпечує 100% надходження податку. Неприпустимим є подвійне оподаткування страхової діяльності, що створює дисбаланс інтересів держави та страховиків. На нашу думку, альтернативною є чинна система оподаткування страхової діяльності за ставкою 3% від валових страхових надходжень, як для держави, так і для страховиків. Адже за такого підходу проконтролювати правильність нарахування та сплату сум податку фіскальним органам значно простіше, ніж суми нарахованих податків за загальною системою оподаткування. Для страховика, своєю чергою, це зменшення податкового навантаження, що дасть

Оптимальна система оподаткування дає змогу рівномірно розподілити податкове навантаження серед страховиків і забезпечити надійні джерела формування скарбниці держави. Нераціональне і необґрунтоване податкове регулювання зумовлює зростання вартості страхових продуктів, призводить до зменшення обсягів продажу страхових послуг і капіталізації страхового ринку [6, с. 336]. Тому система оподаткування у сфері страхування має базуватися на оптимальному поєднанні фіскальної та регулюючої функцій податків із метою узгодження інтересів учасників страхового бізнесу й держави.

Висновки. Проблематика формування та сучасних тенденцій вітчизняного страхового ринку потребує ґрунтовного й високоякісного аналізу ефективності основних процесів на ньому, з огляду на методологію формування фінансових результатів за видами діяльності страхових компаній та її застосування у практичній площині. Запропоновано методика оцінки фінансових результатів страховика, що формує методологічний фундамент для забезпечення інформаційної відкритості й ефективності страхового ринку, всебічного статистичного висвітлення страхової, інвестиційної та інших видів діяльності, а відповідно – формування конкурентного і прозорого ринкового середовища та вдосконалення державного

регулювання ринку страхування України. У контексті аналізу фінансових результатів діяльності страховиків визначено чинники впливу на формування його позитивного значення. Серед них виокремлено чинну систему подвійного оподаткування страховиків, яка негативно позначається на результативності страхової діяльності. Відтак, подальші наші дослідження будуть спрямовані на дослідження проблем державного регулювання бізнес-процесів на страховому ринку в контексті окреслення напрямків удосконалення податкового регулювання страхової діяльності.

Література:

1. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
2. Про затвердження Порядку складання звітних даних страховиків: Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг від 03.02.2004 (із змінами і доповненнями). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0517-04>.
3. Шинкаренко О.М. Методичні аспекти аналізу фінансових результатів страховиків. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2015. Вип. 28. С. 164–173.
4. Консолідовані звітні дані. Огляд страхового ринку. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Konsolidovani-zvitni-dani.html>.
5. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02. 12. 2010 (із змінами і доповненнями). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.
6. Кнейслер О.В. Новітня парадигма формування ринку перестрахування України. : дис. ... д-ра екон. наук. Тернопіль, 2013. 486 с.